

Aneks internetowy do książki:

Ryszard Stemplowski

Wprowadzenie do analizy polskiej polityki zagranicznej

Wydanie nowe, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa 2021

Kalendarium polskiej polityki zagranicznej 1989–2004 (tekst w trakcie redagowania)

Analityka polityczna wymaga gromadzenia danych oraz ich wstępnego przetwarzania. Pomocna w tym jest forma kalendarium dostosowanego do przedmiotu analizy, w tym wypadku do polityki zagranicznej w okresie od ustrojowo przełomowego roku 1989 ro roku uzyskania przez Polskę statusu członkowskiego w Unii Europejskiej.

Redakcyjnym punktem wyjścia w budowaniu tej ulepszanej wersji kalendarium są kalendaria z poprzednich wydań tej książki. Budowa tej ulepszonej wersji polega na stopniowym wprowadzaniu zmian w zakresie selekcji faktów i zdarzeń oraz redakcji tekstu obejmującego początkowo lata 1989-1991, a następnie pełny okres 1989-2004.

Autor będzie wdzięczny za krytykę i projekty ulepszenia.

4 czerwca 1989

Pierwsza tura wyborów do Sejmu i Senatu według porozumienia Okrągłego Stołu (wolne wybory dotyczą 35% mandatów poselskich i 100% mandatów senatorskich). Do wyborów stają: PZPR i tzw. stronnictwa sojusznicze: ZSL, SD, a ponadto, utworzony w celach wyborczych, solidarnościowy ruch komitetów obywatelskich, pod nazwą KO „S”, pracujących w porozumieniu z Krajową Komisją Wykonawczą NSZZ „Solidarność”, działającą pod przewodnictwem Lecha Wałęsy.

8 czerwca 1989

[1] Państwowa Komisja Wyborcza wydaje (1) oświadczenie o wynikach głosowania i wynikach wyborów do Sejmu (wybrano 165 posłów) przeprowadzonych 4 czerwca i (2) oświadczenie o wynikach głosowania i wynikach wyborów do Senatu przeprowadzonych 4 czerwca (wybrano 92 senatorów). Wielka przewaga kandydatów KO „S” – NSZZ „Solidarność”. Dotkliwa porażka kandydatów PZPR (i tzw. stronnictw sojuszniczych), w tym prawie wszystkich z listy krajowej. Niska frekwencja.

[2] Polska otrzymuje status specjalnego gościa Rady Europy (m.in. uprawnienie do uczestniczenia w debacie Zgromadzenia Parlamentarnego RE).

(Zob. 26 listopada 1991.)

14–16 czerwca 1989

Prezydent Francji François Mitterrand składa wizytę w Polsce.

18 czerwca 1989

Druga tura wyborów do Sejmu i Senatu.

20 czerwca 1989

Państwowa Komisja Wyborcza wydaje (1) oświadczenie o wynikach ponownego głosowania i wynikach wyborów do Sejmu przeprowadzonych 18 czerwca (wybrano 295 posłów) oraz (2) oświadczenie o wynikach ponownego głosowania i wynikach wyborów do Senatu przeprowadzonych 18 czerwca (wybrano 8 senatorów). Po obydwóch turach NSZZ „Solidarność” obsadza 165 mandatów poselskich – wszystkie podlegające wolnym wyborom do Sejmu – oraz 99 mandatów senatorskich w 100-osobowym Senacie (wybory wolne).

20–21 czerwca 1989

Pod auspicjami ministerstw spraw zagranicznych Polski i RFN odbywa się w Ebenhausen od dawna przygotowywana konferencja ekspertów z udziałem oficerów z ministerstw obrony narodowej nt. doktryn militarnych NATO i Układu Warszawskiego.

21 czerwca 1989

Podczas wieców w Krakowie i Wrocławiu pojawia się żądanie usunięcia wojsk sowieckich z Polski, nawiązujące do programu „Solidarności Walczącej” (Kornel Morawiecki).

23 czerwca 1989

Utworzenie Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego (OKP), zrzeszającego posłów i senatorów związanych z NSZZ „Solidarność”. Na przewodniczącego zostaje wybrany poseł Bronisław Geremek.

29 czerwca 1989

Pierwszy sekretarz KC PZPR i przewodniczący Rady Państwa Wojciech Jaruzelski informuje Biuro Polityczne KC PZPR, że nie kandyduje na prezydenta, wysuwa kandydaturę Czesława Kiszczaka. Wiadomość ta nie zostaje ogłoszona.

30 czerwca 1989

Przewodniczący Rady Państwa PRL Wojciech Jaruzelski zwraca się z „pośłaniem do przywódców państw zachodnich”, informując m.in., że „zdecydowanie weszliśmy na drogę głębokich przeobrażeń (...) następuje przyspieszenie praktycznej realizacji polityki dialogu, porozumienia narodowego, systemowych

zmian. Opozycja szeroko weszła do nowego dwuizbowego parlamentu. Wprowadzane reformy tworzą podstawę nowego prawnie gwarantowanego ładu demokratycznego w państwie oraz nowego modelu gospodarczego, opartego o prawa rynkowe. Wolą wszystkich sił politycznych biorących udział w Okrągłym Stole jest kontynuować tę programową linię. Są one przekonane, że reformy powinny dokonać się na drodze ewolucyjnej. Wymaga tego racja stanu, a także poczucie współodpowiedzialności za stabilność stosunków Wschód–Zachód i rozwój sytuacji na kontynencie europejskim”.

1 lipca 1989

Obraduje OKP. Jacek Kuroń wysuwa projekt podzielenia władzy wykonawczej między „dwie strony”, opowiadając się za poparciem kandydatury przewodniczącego Rady Państwa Wojciecha Jaruzelskiego.

3 lipca 1989

Adam Michnik publikuje w „Gazecie Wyborczej” artykuł „Wasz prezydent, nasz premier”. Tego samego dnia doradca Michaiła Gorbaczowa mówi dziennikarzom w Paryżu, że decyzja w sprawie rządu w Polsce jest „wewnętrzną sprawą naszych przyjaciół. Będziemy utrzymywali stosunki z każdym wybranym rządem w Polsce”.

4 lipca 1989

Pierwsze posiedzenie Sejmu X kadencji. Na marszałka zostaje wybrany socjolog, profesor w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, uczestnik obrad Okrągłego Stołu po stronie rządowo-partyjnej, wybrany z listy krajowej Mikołaj Kozakiewicz (członek ZSL, poseł od 1985 r.). Szefem Kancelarii Sejmu pozostaje Maciej Wirowski.
Zob. 31 maja 1990.

4 lipca 1989

Pierwsze posiedzenie Senatu I kadencji. Na marszałka zostaje wybrany profesor prawa Uniwersytetu Warszawskiego, uczestnik obrad Okrągłego Stołu po stronie NSZZ „Solidarności” Andrzej Stelmachowski (Obywatelski Klub Parlamentarny). Senat zaczyna obrady w Sali Kolumnowej Sejmu. Kancelarię Senatu organizuje senator Andrzej Wielowieyski. Po pół roku powołany zostanie szef Kancelarii Senatu, Wojciech Sawicki.

7–8 lipca 1989

W Bukareszcie obraduje Polityczny Komitet Doradczy Układu Warszawskiego. W deklaracji politycznej zwraca uwagę bezprecedensowa dla tego gremium opinia: „każde państwo ma prawo do niezależnego kształtowania swej własnej polityki”.

9–11 lipca 1989

Prezydent USA George H.W. Bush z wizytą w Polsce. Dnia 10 lipca przemawia na wspólnym posiedzeniu Sejmu i Senatu i na dziewięć dni przed wyborami prezydenta przez Zgromadzenie Narodowe (zob. 19 lipca 1989) wypowiada się pochlebnie o „przywództwie” Wojciecha Jaruzelskiego. Rozmawia z nim: „Powiedziałem, że jego odmowa kandydowania może mimo woli doprowadzić do groźnego w skutkach braku stabilności i nalegałem, aby przemyślał ponownie swoją decyzję”. Istnieją co najmniej trzy wersje wypowiedzi Busha, bardzo zbliżone, ale to wymaga pełniejszej weryfikacji.

10 lipca 1989 – Podpisanie umowy między rządem PRL i rządem USA o wzajemnym utworzeniu ośrodków kultury i informacji.

12 lipca 1989 – Adama Michnika przyjmuje w Moskwie zastępca kierownika Wydziału Zagranicznego KC KPZR Jurij Graczow. Michnik wyciąga z tej rozmowy wnioski, że politycy tamtejsi „są zajęci sobą” i Polacy „mogą robić, co chcą”, ale Jaruzelskiego „nawet wtedy” uważa za „bezpiecznik”.

13 lipca 1989

Wojciech Jaruzelski informuje marszałka Senatu Andrzeja Stelmachowskiego o swej decyzji kandydowania na prezydenta Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

17 lipca 1989

Wznowienie stosunków dyplomatycznych na szczeblu ambasadorskim ze Stolicą Apostolską.

18 lipca 1989

Obraduje OKP. Brak jednolitego stanowiska w sprawie planowanego głosowania w Zgromadzeniu Narodowym nad kandydaturą Wojciecha Jaruzelskiego. Odrzucenie wniosku o dyscyplinę głosowania.

19 lipca 1989

[1] Zgromadzenie Narodowe wybiera Wojciecha Jaruzelskiego na prezydenta PRL, większością jednego głosu. Dnia 29 lipca zrezygnuje on ze stanowisk I sekretarza KC PZPR i członka Biura Politycznego KC PZPR. Zob. 18 września 1990.

[2] Umiera w Londynie prezydent RP na wychodźstwie Kazimierz Sabat. Jego następcą zostanie Ryszard Kaczorowski.
Zob. 22 grudnia 1990.

25 lipca 1989

Lech Wałęsa spotyka się z prezydentem Wojciechem Jaruzelskim. Odrzuca koncepcję „wielkiej koalicji” i twierdza, że rządy powinny sprawować „siły, które korzystają z poparcia większości społeczeństwa”.

2 sierpnia 1989

Na wniosek prezydenta Jaruzelskiego Sejm powołuje Czesława Kiszczaka na prezesa Rady Ministrów. (Zob. 17 sierpnia 1989.)

4 sierpnia 1989

Jarosław i Lech Kaczyńscy prowadzą na Wybrzeżu rozmowy ze znanymi sobie osobiście posłami Stronnictwa Demokratycznego i Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego (później pod nazwą PSL) w celu zablokowania misji tworzenia rządu zdominowanego przez PZPR, dążąc do „przyspieszenia” przemian zapoczątkowanych porozumieniem Okrągłego Stołu.

7 sierpnia 1989

Lech Wałęsa opowiada się za koalicją z SD i ZSL, wbrew części OKP, upoważniając braci Kaczyńskich do tworzenia koalicji OKP z SD i ZSL w celu uzyskania większości w Sejmie.

14 sierpnia 1989

Czesław Kiszczak rezygnuje z misji utworzenia rządu i bez porozumienia z ZSL usiłuje lansować kandydata z tego stronnictwa satelickiego (związanego z PZPR) na premiera.

17 sierpnia 1989

[1] Lech Wałęsa, Roman Malinowski (ZSL) i Jerzy Józwiak (SD) ogłaszają porozumienie w sprawie zawarcia koalicji. Na zdjęciu zrobionym przed pałacem w Łazienkach, gdzie sfinalizowano porozumienie, widać ich trzech stojących i trzymających się za uniesione ręce. Satelickie dotychczas stronnictwa SD i ZSL wiążą się z solidarnościowym ośrodkiem władzy, porzuciwszy PZPR, która stopniowo traci władzę i w nowej sytuacji powyborczej nie jest już w stanie ich kontrolować.

[2] Sejm PRL uchwała „oświadczenie (...) w związku z rocznicą interwencji wojskowej państw Układu Warszawskiego w Czechosłowacji w 1968 r.”.

19 sierpnia 1989

Po odrzuceniu przez Sejm – głosami posłów OKP, SD i ZSL – wniosku prezydenta Wojciecha Jaruzelskiego o powołanie Czesława Kiszczaka na prezesa Rady Ministrów

prezydent po konsultacjach wnioskuję o powołanie posła Tadeusza Mazowieckiego na prezesa Rady Ministrów.

23 sierpnia 1989

Sejm PRL uchwała „oświadczenie (...) w związku z 50. rocznicą umów niemiecko radzieckich”. Urzędowe przypomnienie, że tzw. pakt Ribbentrop–Mołotow był nieważny od początku oraz wezwanie rządów ZSRR i państw niemieckich do potępienia go i uznania za nieważny od początku. Oświadczenie to idzie dalej niż wydane poprzedniego dnia oświadczenie Biura Politycznego PZPR, uznające ten pakt za nieważny od początku.

24 sierpnia 1989

Sejm powołuje Tadeusza Mazowieckiego na prezesa Rady Ministrów, a ten niezwłocznie przystępuje do formowania rządu i jeszcze w sierpniu proponuje Bronisławowi Geremkowi stanowisko „wiceministra” spraw zagranicznych. Geremek odmawia. Krzysztof Kozłowski przyjmuje stanowisko podsekretarza stanu w MSW i po odejściu Czesława Kiszczaka zostanie ministrem.

26 sierpnia 1989

Przewodniczący Komitetu Bezpieczeństwa Państwowego (KGB) ZSRR Władimir Aleksandrowicz Kriuczukow przyjeżdża – na mocy decyzji własnej i zasad współpracy służb specjalnych PRL i ZSRR – do ministra spraw wewnętrznych Czesława Kiszczaka, który inicjuje przyjęcie go przez premiera. Premier Tadeusz Mazowiecki przyjmuje go w obecności szefa URM Jacka Ambroziaka.

31 sierpnia 1989

Z inicjatywy kanclerza RFN Helmuta Kohla premier Tadeusz Mazowiecki rozmawia z nim telefonicznie. Porozumiewają się w sprawie powołania swoich osobistych pełnomocników (Mieczysław Pszon, Horst Telschik) w celu przezwyciężenia impasu w stosunkach między RP i RFN.

4 września 1989

Po uzgodnieniu z prezydentem Wojciechem Jaruzelskim premier proponuje Krzysztofowi Skubiszewskiemu objęcie stanowiska ministra spraw zagranicznych. Po konsultacji z kardiologiem Skubiszewski przyjmuje następnego dnia propozycję. Dwa dni później składa wizytę prezydentowi Jaruzelskiemu.

7 września 1989

„Gazeta Wyborcza” publikuje wywiad z przybyłym ze Stanów Zjednoczonych Ameryki do Polski b. dyrektorem rozgłośni „Wolna Europa” Janem Nowakiem-Jeziorańskim, który na kilka dni przed powołaniem rządu Tadeusza

Mazowieckiego (zob. 12 września 1989) i prawdopodobnie po konsultacjach w Departamencie Stanu USA, tak nakreślał granice zależności i niezależności Polski:

„Przewrót nie polega bowiem tylko na tym, że Polska ma niekomunistycznego premiera i w znacznej mierze niekomunistyczny rząd. Prawdziwy przewrót stanowi fakt, że doszło do tego za zgodą radzieckiego kierownictwa. (...) nieprzekraczalną granicą jest przynależność Polski do Układu Warszawskiego, uszanowanie na terenie Polski interesów radzieckiego bezpieczeństwa, jak zachowanie baz i zapewnienie praw tranzytowych, oraz utrzymanie kontroli przez partię. Rosjanie mogą się zgodzić na rządy opozycji, ale nie pogodziliby się z całkowitą utratą przez partię kontroli nad tym, co się w Polsce dzieje. (...) Wykonaliśmy olbrzymi krok w kierunku finlandyzacji, która byłaby dla Polski bardzo dobrym rozwiązaniem (...) mamy szansę uzyskać status fiński. (...) Zachód ani Ameryka nie zagwarantują polskich granic. Mogą najwyżej pomóc politycznie w ułożeniu naszych stosunków z sąsiadami na zasadach suwerenności i integralności terytorialnej. (...) Polska leżąca między Niemcami a Rosją nie może być czynnikiem neutralnym, bo wcześniej czy później te dwie potęgi zmówią się przeciwko nam, a nie ma dla nas większego zagrożenia. (...) Dlatego musimy nastawić się na bardzo bliską współpracę – w roli młodszego, bo słabszego, partnera – albo z Niemcami, albo z Rosją. (...) Zjednoczona Europa znajdzie się pod hegemonią niemiecką. Wiele zależy od tego, jak Niemcy będą tę hegemonię traktowali. Jeżeli potraktują ją w sposób liberalny, europejska wspólnota się utrzyma i – być może – znajdzie się w niej miejsce dla Polski. Jeżeli natomiast polityka niemiecka będzie taka jak dawniej, to znaczy jeżeli będzie ona nastawiona na dominację i czerpanie jednostronnych korzyści, to w tej zjednoczonej Europie miejsca dla Polski nie będzie. Wtedy Polska wybierze Rosję. To rozwiązanie wydaje mi się dużo bardziej prawdopodobne (...)”.

Zob. 20–26 marca 1990.

11 września 1989 – Krzysztof Skubiszewski przeprowadza się do Warszawy, gdzie zamieszkuje na poddaszu Pałacu Przeździeckich przy ul. Foksal. Jego brat ze swą żoną pomagają mu się tam zainstalować, przynosząc niezbędne sprzęty. Okazuje się przy tym, że warunki mieszkaniowe w tym miejscu są zaledwie rudymenarne. Minister przeprowadzi się potem do dwupokojowego mieszkania w nowym budynku na Mokotowie.

12 września 1989

Premier Tadeusz Mazowiecki przedstawia w Sejmie program działania Rady Ministrów i wnosi o jej powołanie. Zwraca uwagę nieobecność zaproszonego Lecha Wałęsy. Sejm powołuje rząd Tadeusza Mazowieckiego (istniał w okresie: 12 września 1989–12 stycznia 1991 r.). W skład Rady Ministrów wchodzi m.in.:

- minister spraw zagranicznych Krzysztof Skubiszewski,
- minister obrony narodowej gen. Florian Siwicki (do 6 lipca 1990 r.), wiceadm. Piotr

Kołodziejczyk (PZPR),

- minister spraw wewnętrznych gen. Czesław Kiszczak (PZPR; w rządzie do 6 lipca

- 1990 r.), Krzysztof Kozłowski,
– minister przekształceń własnościowych Waldemar Kuczyński,
– minister przemysłu Tadeusz Syryjczyk,
– minister współpracy gospodarczej z zagranicą Marcin Świącicki (PZPR),
– minister pracy i polityki socjalnej Jacek Kuroń,
– przewodniczący Rady Ekonomicznej Witold Trzeciakowski,
– członek Rady Ministrów ds. współpracy z organizacjami politycznymi i Stowarzyszeniami Aleksander Hall,
– szef Urzędu Rady Ministrów Jacek Ambroziak.

12–19 września 1989

Rząd Tadeusza Mazowieckiego nawiązuje kontakt z rządami Stanów Zjednoczonych Ameryki (zob. 9–11 lipca 1989), Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii, Republiki Federalnej Niemiec i ze Stolicą Apostolską.

19 września 1989

[1] Podpisanie umowy między PRL i EWG o handlu i współpracy gospodarczej. Zob. 19 grudnia 1991.

[2] Francuski minister spraw zagranicznych Roland Dumas z wizytą w Polsce.

25 września 1989

Minister Krzysztof Skubiszewski przemawia w ONZ, przypominając bezprawność

paktu Ribbentrop–Mołotow i związane z nim wrześniowe agresje w 1939 r. przeciw

Polsce – niemiecką i sowiecką.

28 września 1989

„Rzeczpospolita” publikuje oświadczenie rzecznika MSZ w sprawie polityki zagranicznej rządu Tadeusza Mazowieckiego.

29 września 1989

[1] TV podaje wiadomość o wezwaniu do interwencji zbrojnej państw Układu Warszawskiego w Polsce, wystosowanym do partii komunistycznych przez Nicolae Ceaușescu.

[2] Mieczysław F. Rakowski, I sekretarz KC PZPR, udziela Rumunowi odpowiedzi „zdecydowanie negatywnej”.

30 września 1989

Rząd pozwala na wyjazd do RFN znajdującym się w warszawskiej ambasadzie RFN uciekinierom z NRD.

3–5 października 1989 – Król Hiszpanii Juan Carlos z wizytą w Polsce.

4 października 1989

Prezydent Wojciech Jaruzelski wydaje zarządzenie w sprawie składu oraz zasad i trybu działania Komitetu Obrony Kraju (uchylone 31 stycznia 1991 r.).

6–7 października 1989

Prezydent Wojciech Jaruzelski z wizytą w NRD.

8 października 1989

Sejm zaproszony – jako pierwszy tego rodzaju organ w państwie członkowskim Układu Warszawskiego – do udziału w pracach Komisji Politycznej Zgromadzenia

Północnoatlantyckiego. Kontakt z NATO.

9 października 1989

[1] Rada Ministrów uchwała Program Gospodarczy. Tekst ogłoszony 12 października w dodatku do „Rzeczypospolitej” to przygotowane przez Marka Dąbrowskiego,

podsekretarza stanu w Ministerstwie Finansów, polskojęzyczne rozszerzenie listu intencyjnego rządu do Międzynarodowego Funduszu Walutowego (tekst ustalony przez wicepremiera Leszka Balcerowicza na podstawie stanowiska wypracowanego przez kilku ekonomistów miejscowych i zagranicznych i nawiązujący do exposé premiera Tadeusza Mazowieckiego z 12 września); stanowi najszerszą upublicznią wersję „Planu Balcerowicza”. Zob. 18 i 28–29 grudnia 1989.

[2] Podpisanie umowy między rządami PRL i RFN o konsolidacji zadłużenia zagranicznego PRL (dotyczy lat 1986–1989).

10 października 1989

Minister Krzysztof Skubiszewski podejmuje decyzję o zaprzestaniu finansowania z dniem 1 stycznia 1990 r. Przedstawicielstwa Organizacji Wyzwolenia Palestyny w Warszawie.

12–14 października 1989

Premier Szwecji Ingvar Carlsson składa wizytę w Polsce.

16 października 1989

Polska przystępuje do Europejskiej Konwencji Kulturalnej z 1954 r.

20 października 1989

Premier Tadeusz Mazowiecki składa swoją pierwszą wizytę zagraniczną: papieżowi Janowi Pawłowi II. Pojawia się temat konkordatu.

22 października 1989

Minister Edukacji Narodowej Henryk Samsonowicz opowiada się za przekazaniem rektorom wyższych uczelni kompetencji w zakresie realizacji służbowych wyjazdów pracowników nauki z dziedzin humanistycznych do RFN, Berlina Zachodniego i USA.

23 października 1989

Minister spraw zagranicznych ZSRR, członek Biura Politycznego KC KPZR, Eduard Szewardnadze: państwa Układu Warszawskiego mają swobodę wyboru swej drogi.

24–25 października 1989

Minister Eduard Szewardnadze z wizytą w Polsce. We wspólnym, obszernym komunikacie, „stwierdzając zbieżność poglądów na temat kluczowych zagadnień polityki światowej, ministrowie [Skubiszewski i Szewardnadze] wyrazili zainteresowanie ścisłą koordynacją posunięć Polski i ZSRR w dziedzinie polityki zagranicznej, zmierzających do umocnienia bezpieczeństwa europejskiego i powszechnego, redukcji zbrojeń i rozbrojenia, rozwoju współpracy i umocnienia zaufania między wszystkimi państwami”. Wskazano też m.in. na „potrzebę dalszego

poszerzania w obu krajach społecznej bazy tradycyjnej przyjaźni polsko-radzieckiej”, potwierdzając przy tym „dążenie do wyjaśnienia niektórych zagadnień z historii stosunków polsko-radzieckich”.

25 października 1989

Rzecznik radzieckiego MSZ Giennadij Gerasimow nawiązuje do przemówienia Szewardnadze (23 października) i mówi amerykańskim widzom, że Frank Sinatra

śpiewa „My Way”, a ZSRR uznaje prawo każdego państwa do rządzenia się na swój własny sposób – „właśnie Polska i Węgry robią to po swojemu”.

26–28 października 1989

19. posiedzenie Komitetu Ministrów Spraw Zagranicznych państw członkowskich Układu Warszawskiego w Warszawie.

30 października 1989 – Termin planowanego na ten dzień pierwszego posiedzenia Komisji Zagranicznej Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego pod przewodnictwem posła Janusza Onyszkiewicza – przesunięty na koniec listopada.

9–14 listopada 1989 – Wizyta kanclerza RFN Helmuta Kohla w Warszawie. (Kanclerz przerywa wizytę na jeden dzień w związku z obaleniem muru berlińskiego – bierze udział w berlińskiej manifestacji radości). Przyjęcie wspólnej deklaracji w sprawie współpracy, przeznaczeniu części spłacanego zadłużenia na utworzenie w Polsce fundacji, zawarcie umów o wzajemnym utworzeniu i działalności instytutów kultury i informacji, współpracy w dziedzinie nauki i techniki, ochrony środowiska, popierania i wzajemnej ochrony inwestycji oraz o wymianie młodzieży.

15 listopada 1989 – „We, the People...” – przewodniczący NSZZ „Solidarność” Lech Wałęsa przemawia w Kongresie USA (wspólne posiedzenie senatorów i członków Izby Reprezentantów) jako dopiero trzeci w historii obywatel obcego państwa niebędący jego głową. (Po kilku dniach Kongres uchwali pakiet pomocowy dla Polski i Węgier).

22–27 listopada 1989 –

Premier Tadeusz Mazowiecki z wizytą w ZSRR

25 listopada 1989 – Pierwsze posiedzenie Komisji Zagranicznej Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego pod przewodnictwem posła Janusza Onyszkiewicza. Referat dra Ryszarda Stemplowskiego z IH PAN.

4 grudnia 1989 – Przedstawiciele państw-stron Układu Warszawskiego podpisują w Moskwie deklarację w sprawie uznania interwencji w Czechosłowacji (1968) za pogwałcenie jej suwerenności.

7 grudnia 1989 – W związku z niemiecką debatą nt. inkorporacji NRD do RFN (tzw. zjednoczenie Niemiec) rząd Polski, reagując na przemilczenie sprawy granic w tzw.

10 punktach kanclerza RFN Helmuta Kohla (jego przemówienie w Bundestagu 28 listopada), minister Krzysztof Skubiszewski domaga się jasnego potwierdzenia granicy na Odrze i Nysie Łużyckiej. (Zob. 23 lutego 1990.)

18 grudnia 1989 – Po zakończeniu długotrwałych konsultacji Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z udziałem ekspertów krajowych i zagranicznych (głównie z MFW) oraz uzgodnieniu stanowiska przez wicepremiera Leszka Balcerowicza z ministrem Jackiem Kuronim Rada Ministrów akceptuje treść kolejnego listu intencyjnego do MFW, podpisywanego przez wicepremiera Balcerowicza i prezesa NBP Władysława Bakę, w sprawie planu stabilizacyjnego na rok 1990. Był to zasadniczy etap w przygotowywaniu rządowego pakietu projektów ustaw – zob. 28–29 grudnia 1989).

26 grudnia 1989 – EWG wprowadza w życie program PHARE (Poland and Hungary Aid for Reconstruction of Economy).

28–29 grudnia 1989 – Sejm uchwała nowelizację Konstytucji, m.in. zmieniając nazwę państwa polskiego na Rzeczpospolita Polska i godło – na wyobrażenie orła białego z koroną w czerwonym polu, oraz usuwając przepis o kierowniczej roli PZPR. Sejm uchwała 10 ustaw gospodarczych, torujących drogę do gospodarki rynkowej (m.in. wprowadzenie sztywnego kursu dolara USA = 9500.00).

1 stycznia 1990

Wchodzą w życie konstytucyjne zmiany oraz ustawy, wynik prac sejmowych w dniach 28-29 grudnia 1989 r. Zob. 17 maja 1990.

10–12 stycznia 1990

Czechosłowacki minister spraw zagranicznych Jiří Dienstbier z wizytą w Polsce.

14–15 stycznia 1990

Premier Japonii Toshiki Kaifu z wizytą w Polsce.

18 stycznia 1990

Premier Tadeusz Mazowiecki wygłasza w Sejmie przemówienie poświęcone polityce zagranicznej.

22 stycznia 1990

Premier Tadeusz Mazowiecki z wizytą w Czechosłowacji.

24 stycznia 1990

Przyjęcie (1) Protokołu w sprawie współpracy finansowej między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a rządem Republiki Francuskiej, (2) Protokołu o darowiźnie między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a rządem Republiki Francuskiej.

25 stycznia 1990

Prezydent Czechosłowacji Václav Havel z wizytą w Polsce.

28 stycznia 1990

Napaść na Konsulat Generalny ZSRR w Krakowie. Prezydent Wojciech Jaruzelski wydaje 31 stycznia oświadczenie w tej sprawie.

29 stycznia 1990

Zjazd PZPR rozwiązuje tę partię. Część delegatów na zjazd tworzy Socjaldemokrację RP (Aleksander Kwaśniewski, Józef Oleksy, Leszek Miller, Jerzy Szmajdziński i in.), która w 1991 r. weszła w skład ugrupowania o nazwie

Sojusz Lewicy Demokratycznej. SdRP rozwiązała się w 1999 r., a większość jej członków weszła w skład utworzonej przez przywódców SdRP nowej partii: Sojusz Lewicy Demokratycznej.

30 stycznia 1990

[1] Premier Tadeusz Mazowiecki przemawia w Zgromadzeniu Parlamentarnym Rady Europy w Strasburgu.

[2] Premier Mazowiecki wydaje zarządzenie w sprawie powołania Międzyresortowego Zespołu ds. Dostosowania Polskiej Gospodarki do Procesów Integracyjnych w Europie.

1 lutego 1990

[1] Premier Tadeusz Mazowiecki przemawia w Parlamencie Europejskim i deklaruje zamiar stowarzyszenia Polski ze Wspólnotami Europejskimi. „Jesteśmy zainteresowani, by we właściwym momencie rozpocząć procedurę stowarzyszenia Polski ze wspólnotą przy respektowaniu związków łączących nas z innymi krajami Europy centralnej oraz ze Związkiem Radzieckim. Uważamy też, że w nowej sytuacji istnieje potrzeba nowych struktur, które stworzyłyby ramy dla refleksji i działań zmierzających do pluralistycznej jedności naszego kontynentu. Idee «wspólnego domu» czy konfederacji powinny dojrzewać i nabierać kształtów. Służyłoby temu utworzenie rady współpracy europejskiej, do której weszłyby wszystkie kraje i ugrupowania naszego kontynentu. Dla Polski leżącej w sercu Europy byłoby wielkim zaszczytem i zobowiązaniem móc gościć takie załączki naszej jedności”.

[2] Podpisanie układu handlowego z Europejską Wspólnotą Gospodarczą.

3 lutego 1990

Rada Wojskowa MON zaleca wydanie zakazu prowadzenia działalności politycznej w wojsku. Po wyborach 1991 r. sprawa działalności partii politycznych w wojsku wróci na posiedzeniu Prezydium Sejmu.

3–6 lutego 1990

Prezydent Wojciech Jaruzelski z wizytą w Szwajcarii.

5–8 lutego 1990

Minister Krzysztof Skubiszewski z wizytą w RFN.

12–13 lutego 1990

Minister Krzysztof Skubiszewski w Ottawie, gdzie ministrowie czterech mocarstw i dwóch państw niemieckich, przebywający tam w związku z konferencją w sprawie otwartych przestworzy, zakulisowo uzgadniali procedury konferencji „2+4”; Skubiszewski mówi sekretarzowi stanu USA Jamesowi Bakerowi, że konieczne jest jak najwcześniejsze wydanie oświadczenia w

sprawie granicy polsko-niemieckiej, żeby usunąć ten zatrujący składnik stosunków w Europie, i zwraca uwagę na „kwestię bezpieczeństwa państw sąsiedzkich”.

12–14 lutego 1990

[1] Premier Tadeusz Mazowiecki z wizytą w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii Północnej.

[2] Premier Margaret Thatcher opowiada się w rozmowie z Mazowieckim (12 lutego) za spowolnieniem procesu jednoczenia państw niemieckich i potwierdzeniem przez zjednoczone Niemcy granicy na Odrze i Nysie.

[3] Po otrzymaniu informacji od ministra Krzysztofa Skubiszewskiego Mazowiecki publicznie domaga się uwzględnienia stanowiska rządu RP jako działającego po stronie wielkich mocarstw w rozmowach z rządami NRD i RFN w sprawie zjednoczenia Niemiec na planowanej konferencji „2+4” (cztery mocarstwa i obydwie państwa niemieckie).

13 lutego 1990

Premier Tadeusz Mazowiecki zwraca się do uczestników Klubu Paryskiego wierzycieli Polski o zawieszenie spłaty zadłużenia Polski. (Zob. 16 lutego 1990, 14 marca 1991, 21 kwietnia 1991, 17 sierpnia 1993, 22 listopada 1994, 22 września 1999.)

15 lutego 1990

Minister gen. armii Florian Siwicki składa oświadczenie w sprawie „wycofania wojsk radzieckich z Polski”. Nawiązuje do oświadczenia rządu ZSRR z dnia 12 lutego 1990 r. w sprawie „rozwiązania problem stacjonowania wojsk radzieckich w Polsce”. Minister Siwicki mówi potem o „redukcji” tych wojsk w Polsce i „gwarancji nienaruszalności granic” Polski. Trwa publicznie mało czytelna dla obywateli debata o granicach zależności i niezależności Polski.

16 lutego 1990

Klub Paryski (17 rządów-gwarantów) osiąga porozumienie w sprawie obniżenia, restrukturyzacji i spłat polskiego długu, zaciągniętego przed 1989 r. Zob. 21 kwietnia 1991.

17 lutego 1990 – Premier NRD Hans Modrow z wizytą w Polsce.

19 lutego 1990

Podpisanie umowy między rządami RP a RFN o ustanowieniu ataszatów wojskowych w ambasadach tych państw.

20 lutego 1990

Premier Tadeusz Mazowiecki kieruje listy do przywódców Francji, USA, Zjednoczonego Królestwa i ZSRR przedstawiające stanowisko Polski w sprawie państwowego zjednoczenia narodu niemieckiego. Domaga się udziału Polski w rozmowach dotyczących bezpieczeństwa i granic. Zob. 2 marca 1990.

21 lutego 1990

[1] Komitet Obrony Kraju przyjmuje doktrynę obronną Rzeczypospolitej Polskiej. [

2] Premier Tadeusz Mazowiecki oświadcza na konferencji prasowej, że „nie wyobraża sobie, by zjednoczenie Niemiec mogło naruszyć równowagę strategiczno-militarną” (implikuje pełną radziecką kontrolę nad NRD), mówi też o sojuszu z ZSRR jako gwarancji bezpieczeństwa.

22 lutego 1990

Prezes Banku Światowego Barber B. Conable z wizytą w Polsce. Deklaruje pomoc krajom Europy Wschodniej, a szczególnie Polsce (Loan 3166 Industrial Export Development Project).

23 lutego 1990

Premier Tadeusz Mazowiecki przeprowadza półgodzinną rozmowę telefoniczną z kanclerzem Helmutem Kohlem, informując o polskim stanowisku w sprawach związanych ze zjednoczeniem Niemiec i domagając się zgody na pewną formę udziału Polski w dotyczącej granic fazie konferencji „2+4”. Zaznacza: „Chcielibyśmy, ażeby w tę nową fazę historyczną wejść bez żadnych dwuznaczności czy wątpliwości w sprawie granicy polsko-niemieckiej”. Kanclerz zapewnia, że w sprawie granicy znalezione zostanie rozwiązanie zadowalające premiera i niepozostawiające żadnych niejasności, ale mówi o trudnościach i nie chce się wypowiedzieć w sprawie obecności Polski w dotyczącej granic fazie konferencji „2+4”. Rozmówcy uzgadniają pozostawanie w bezpośrednim kontakcie.

26 lutego 1990

Pierwszym stałym przedstawicielem Polski przy Komisji Wspólnot Europejskich zostaje Jan Kułakowski.

27 lutego 1990

Rzeczpospolita Polska wznowia stosunki dyplomatyczne z Państwem Izrael (zerwane przez PRL w 1967 r.).

28 lutego 1990

Premier Tadeusz Mazowiecki powołuje Krzysztofa Kozłowskiego na podsekretarza stanu w MSW.

2 marca 1990

W nawiązaniu do listu premiera Tadeusza Mazowieckiego (zob. 20 lutego 1990), minister Krzysztof Skubiszewski kieruje do ministrów spraw zagranicznych państw sąsiadujących z Niemcami notę w sprawie traktatu Rzeczypospolitej Polskiej z Niemcami.

9 marca 1990

Prezydent Wojciech Jaruzelski składa wizytę we Francji. Towarzyszą mu premier Tadeusz Mazowiecki i minister Krzysztof Skubiszewski. Prezydent François Mitterrand udziela poparcia polskiemu stanowisku w sprawie uczestnictwa w konferencji „2+4” oraz traktatowego uznania polskiej granicy zachodniej.

11 marca 1990

Wznowienie stosunków dyplomatycznych z Chile.

13 marca 1990

Rząd Tadeusza Mazowieckiego wydaje oświadczenie w sprawie litewskiej „deklaracji o przywróceniu państwa litewskiego”, wyrażając uznanie dla zasady „samostanowienia prowadzącego do uzyskania odrębnej państwowości”.

14 marca 1990

Na pierwszym posiedzeniu konferencji „2+4” (w Bonn) zostaje podjęta decyzja – przy decydującym stanowisku pozytywnym rządów czterech mocarstw, pozytywnym stanowisku rządu NRD i początkowym sprzeciwie rządu RFN – o zaproszeniu rządu polskiego na wszystkie sesje konferencji, na których będzie omawiana kwestia granicy polsko-niemieckiej. Zob. 6 maja 1990.

20–26 marca 1990

Premier Tadeusz Mazowiecki składa wizytę w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Rząd USA potwierdza swoje poparcie dla polskiego stanowiska w sprawie uczestnictwa w konferencji „2+4” oraz traktatowego potwierdzenia istniejącej polskiej granicy zachodniej. Premier rozmawia z prezydentem o wycofaniu wojsk ZSRR z Polski. Podpisanie deklaracji o wzajemnych stosunkach oraz traktatu o handlu i stosunkach gospodarczych (21 marca).

21 marca 1990

Pierwsza wizyta polskiego ministra spraw zagranicznych (Krzysztof Skubiszewski) u sekretarza generalnego NATO i przewodniczącego Zgromadzenia Północnoatlantyckiego (Manfred Wörner), spotkania ze stałymi przedstawicielami państw członkowskich.

6 kwietnia 1990

[1] Sejm uchwała ustawę o Urzędzie Ochrony Państwa.

[2] Szczyt NATO w Londynie przyjmuje Deklarację Londyńską, stanowiącą zaproszenie dla państw członkowskich Układu Warszawskiego do tworzenia partnerskich stosunków z państwami członkowskimi NATO i rozwijania kontaktów między instytucjami wojskowymi.

9 kwietnia 1990

Prezydenci, premierzy i ministrowie spraw zagranicznych Czechosłowacji, Polski i Węgier rozmawiają w Bratysławie o integracji europejskiej.

11 kwietnia 1990

Sejm uchwała ustawę o uchyleniu ustawy o kontroli publikacji i widowisk, zniesieniu organów tej kontroli oraz o zmianie ustawy Prawo prasowe (wchodzi w życie 5 czerwca).

11–14 kwietnia 1990

Prezydent Wojciech Jaruzelski składa wizytę w ZSRR. Agencja TASS informuje 13 kwietnia, że w okresie „kwietnia–maja 1940 (...) przekazano do dyspozycji” NKWD około „15 tys. polskich oficerów (...) z obozów w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie (...) całokształt ujawnionych materiałów archiwalnych pozwala wyciągnąć wniosek o bezpośredniej odpowiedzialności Berii, Mierkułowa i ludzi im podległych za zbrodnię popełnioną w lesie katyńskim. Strona radziecka, wyrażając głębokie ubolewanie w związku z tragedią katyńską, oświadcza, iż jest to jedna z najcięższych zbrodni stalinizmu. Kopie znalezionych dokumentów przekazano stronie polskiej. Poszukiwanie materiałów archiwalnych trwa”. Prezydent Michaił Gorbaczow przekazuje kopie niektórych dokumentów dotyczących zbrodni katyńskiej.

(Zob. 14 października 1992.)

16 kwietnia 1990

Rzecznik rządu RP oświadcza, że „nastąpił długo oczekiwany moment uznania przez ZSRR odpowiedzialności za zbrodnię dokonaną na polskich oficerach w Katyniu. Wydarzenie [to] niezwykle boleśnie zaciążyło na stosunkach między naszymi narodami. Rząd premiera Mazowieckiego od początku miał świadomość, że ułożenie stosunków z ZSRR na zasadach partnerstwa i prawdziwej przyjaźni niemożliwe będzie bez wyjaśnienia tej sprawy (...) oczekujemy wyjaśnienia wszystkich «białych plam» w naszej wspólnej historii...”.

26 kwietnia 1990

Minister Krzysztof Skubiszewski przedkłada Sejmowi informację rządu o polityce zagranicznej. Stwierdza m.in.: „Rząd rozpocznie rokowania dotyczące wycofania wojsk radzieckich z naszego terytorium. Kwestią hipotetyczną pozostaje pytanie, o ile tymczasowe stacjonowanie tych wojsk powiązane jest lub

będzie z ewolucją problemu niemieckiego, budową europejskiego systemu bezpieczeństwa oraz postępami w rozbrojeniu. W każdym razie, w perspektywie czasu, wycofanie wojsk Rząd uważa za przesądzone. W tej chwili prowadzimy i prowadzi będziemy rokowania poświęcone redukcji wojsk stacjonowanych u nas oraz rewizji umowy z 17 grudnia 1956 r. o ich położeniu prawnym”.

30 kwietnia – 1 maja 1990

Minister spraw zagranicznych Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii Douglas Hurd składa wizytę w Polsce i zapewnia o brytyjskim poparciu stanowiska Polski w sprawie granicy polsko-niemieckiej i zaproszenia rządu RP do przedstawienia jego stanowiska na konferencji „2+4”.

1–3 maja 1990

Odbywają się „autoryzowane rozmowy z przedstawicielami CIA niskiego szczebla w Lizbonie”, po czym dochodzi w następnym miesiącu do oficjalnej wizyty „władz CIA” w Warszawie, „pierwszej tego rodzaju wizyty w Europie Wschodniej”.

2–5 maja 1990

Prezydent RFN Richard von Weizsäcker z wizytą w Polsce.

6 maja 1990

Rządy uczestniczące w konferencji „2+4” wspólnie zapraszają rząd RP do udziału w części obejmującej rozmowy o granicy polsko-niemieckiej. Zaproszenie wręcza sekretarz stanu USA James Baker w Warszawie, bezpośrednio po spotkaniu ministrów „2+4” w Bonn, zapewniając premiera Tadeusza Mazowieckiego i ministra Krzysztofa Skubiszewskiego o poparciu USA dla polskiego stanowiska w sprawie granicy na Odrze i Nysie Łużyckiej. Rząd polski zaproszenie przyjmuje. Zob. 17 lipca 1990.

11 maja 1990

Premier Tadeusz Mazowiecki powołuje Krzysztofa Kozłowskiego na szefa Urzędu Ochrony Państwa, będącego urzędem administracji rządowej. Szef UOP jest organem administracji rządowej.

17 maja 1990

Zastąpienie parytetu dolara koszykiem pięciu walut. (Zob. 14 października 1991.)

25 maja 1990

Rząd proponuje Wspólnotom Europejskim zawarcie układu o stowarzyszeniu i 21 czerwca przedstawia memorandum zawierające jego projekt. (Zob. 22 grudnia 1990 [4].)

28–29 maja 1990

Premier Tadeusz Mazowiecki składa wizytę we Francji.

29 maja – 1 czerwca 1990

W Pułtusku obraduje międzynarodowa konferencja „Współczesne społeczeństwa w perspektywie porównawczej: Europa Wschodnia i Ameryka Łacińska w XX w.”, zainicjowana i zorganizowana przez redakcję wydawanego przez IH PAN rocznika „Estudios Latinoamericanos” i niezależny Zespół Badania Europy Wschodniej, finansowana przez Fundację Batorego (prezesura Zbigniewa Bujaka).

31 maja 1990

Dopiero po roku od wyborów 1989 r. dochodzi do zmiany na stanowisku szefa Kancelarii Sejmu. Po odwołaniu Macieja Wirowskiego (powołanego w 1986 r.) Prezydium Sejmu na wniosek Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego powołuje na to stanowisko z dniem 1 czerwca 1990 r. Ryszarda Stemplowskiego, który przystępując do kierowania bieżącą obsługą Sejmu, niezwłocznie rozpoczyna też szeroko zakrojoną reformę Kancelarii Sejmu.

7 czerwca 1990

Przedstawiciele RP uczestniczą w moskiewskiej naradzie Doradczego Komitetu Politycznego Państw-Stron Układu Warszawskiego. „Państwa-Strony Układu Warszawskiego wyrażają przekonanie, że wszystkie państwa uczestniczące w procesie helsińskim w pełni są świadome swej odpowiedzialności za to, aby nie została zaprzepaszczona historyczna szansa stworzenia Europy *wolnej od bloków* [podkreślenie moje – R.S.] i wrogości”. Powołanie Komisji Pełnomocników Rządowych dla rozpatrzenia propozycji dotyczących dalszego funkcjonowania Układu Warszawskiego. (Zob. 12 lutego 1991.)

12 czerwca 1990

Premier Tadeusz Mazowiecki przemawia na 77. sesji Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie, m.in. dziękując Międzynarodowej Organizacji Pracy, Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych i Światowej Konfederacji Pracy za poparcie dla NSZZ „Solidarności” w latach 1981–1989.

3 lipca 1990

[1] Minister Krzysztof Skubiszewski oświadcza, że traktat graniczny powinien zostać podpisany przed zawarciem traktatu „2+4”.

[2] Premier Tadeusz Mazowiecki zwraca się listownie do każdego z przywódców państw G-7 „o poparcie dążeń Polski do trwałego zredukowania obsługi zadłużenia zagranicznego”.

5–6 lipca 1990

Kanclerz Austrii Franz Vranitzky składa wizytę w Polsce.

6 lipca 1990

[1] Zmiany w składzie Rady Ministrów: na miejsce gen. Floriana Siwickiego ministrem obrony narodowej zostaje wiceadm. Piotr Kołodziejczyk, na miejsce gen. Czesława Kiszczaka ministrem spraw wewnętrznych zostaje Krzysztof Kozłowski.

[2] Przyjęcie w Londynie przez głowy państw i szefów rządów państw członkowskich NATO deklaracji otwierającej współpracę sojuszu z państwami byłego bloku sowieckiego oraz możliwość prowadzenia przez NATO operacji poza terytorium państw członkowskich.

6–8 lipca 1990

Minister Krzysztof Skubiszewski składa wizytę we Włoszech i w Stolicy Apostolskiej.

8 lipca 1990 – List prezydenta USA George’a H.W. Busha do premiera Tadeusza Mazowieckiego zawierający propozycję ustanowienia regularnych kontaktów z NATO.

9 lipca 1990

Rzeczpospolita Polska i Suwerenny Rycerski Zakon Szpitalników Świętego Jana Jerozolimskiego (Zakon Maltański) nawiązują stosunki dyplomatyczne.

17 lipca 1990

Minister Krzysztof Skubiszewski przemawia na trzecim spotkaniu ministrów spraw zagranicznych (w Paryżu) w ramach konferencji „2+4”, m.in. żąda „potwierdzenia” granicy polsko-niemieckiej: „Potrzeba regulacji z udziałem mocarstw oraz potrzeba traktatu między Rzeczpospolitą Polską a jednoczonymi Niemcami wynika z konieczności położenia kresu wszelkiej niejasności co do prawnego statusu granicy polsko-niemieckiej (...)”. Uczestnicy konferencji uzgadniają, że wymóg zawarcia traktatu potwierdzającego istniejącą granicę polsko-niemiecką zostanie ustanowiony w traktacie „2+4”.

3 sierpnia 1990

Senat RP uchwała potępienie akcji „Wisła”.

7 sierpnia 1990

Rząd RP popiera Rezolucję nr 661 Rady Bezpieczeństwa w sprawie konfliktu iracko-kuwejckiego.

8 sierpnia 1990

Wiceminister Obrony Narodowej Bronisław Komorowski informuje w „Gazecie Wyborczej”, że „[n]iedawno przy polskim kontrwywiadzie wojskowym przestała istnieć rezydentura kontrwywiadu radzieckiego”.

9 sierpnia 1990

Z inicjatywy NATO Polska i NATO nawiązują kontakty dyplomatyczne.

10 sierpnia 1990

Rzecznik prasowy rządu odnosi się aprobatywnie do przemówienia kanclerza Helmuta Kohla wygłoszonego z okazji 40-lecia tzw. karty wypędzonych, w którym kanclerz m.in. wzywa do współdziałania z Polską i uznania granicy na Odrze i Nysie Łużyckiej. Rzecznik nie polemizuje ze stwierdzeniem kanclerza, że „wypędzenie Niemców z ich odwiecznych ziem ojczystych było wielką niesprawiedliwością [Unrecht]. Nie istniało dla niej żadne usprawiedliwienie prawne, ani moralne. Nikt nie może od nas Niemców oczekiwać, że po upływie dziesięcioleci oświadczymy, że to wypędzenie było zgodne z prawem. Zawsze odrzucałem tego rodzaju żądania i będę tak czynił również w przyszłości”.

15 sierpnia 1990

Bezprecedensowe spotkanie polsko-litewskie w rocznicę bitwy pod Grunwaldem. Obecni są: prezydent Wojciech Jaruzelski, marszałek Sejmu Mikołaj Kozakiewicz, marszałek Senatu Andrzej Stelmachowski, wicepremier Jan Janowski, szef Kancelarii Prezydenta gen. Janiszewski, szef Kancelarii Sejmu Ryszard Stemplowski, minister w Kancelarii Prezydenta Józef Czyrek, wiceminister obrony narodowej Bronisław Komorowski, prezes PAN Aleksander Gieysztor. Litwę reprezentują: Przewodniczący Rady Najwyższej Vytautas Landsbergis i kilkanaście osób towarzyszących (m.in. poseł Czesław Okińczyc). Obecny jest biskup warmiński Edmund Piszcz. Jaruzelski mówi o nadziei na przyszłość. Landsbergis mówi po litewsku, bez tłumaczenia na język polski, o litewskim znaczeniu zwycięstwa.

3 września 1990

[1] Zjednoczenie Niemiec (dobrowolne przyłączenie landów NRD do RFN). Zawieszenie przez cztery mocarstwa wykonywania ich uprawnień wobec RFN, NRD i całego Berlina do czasu wejścia w życie projektowanego układu „2+4”. (Zob. 12 września 1990.)

[2] Z inicjatywy premiera Tadeusza Mazowieckiego i premiera Szwecji Carlssona zbiera się pierwsza w dziejach konferencja premierów z państw bałtyckich (w Ronneby) i przyjmuje Deklarację Morza Bałtyckiego.

7 września 1990

Rząd RP zwraca się (nota ministra spraw zagranicznych) do rządu ZSRR o rozpoczęcie rokowań w sprawie wycofania wojsk radzieckich z terytorium państwa polskiego i zapowiada przedstawienie projektów układów oraz protokołu.

12 września 1990

Traktat o ostatecznej regulacji wobec Niemiec, zawarty między uczestnikami konferencji „2+4” (podpisany na zakończenie czwartej sesji, w Moskwie), m.in. wymienia Polskę jako uczestnika części obrad konferencji, potwierdza istniejące granice zjednoczonych Niemiec i ustanawia wymóg zawarcia układu między zjednoczonymi Niemcami i RP o potwierdzeniu istniejącej między nimi granicy; wymaga też dokonania odpowiednich zmian w konstytucji RFN;

1–2 października 1990

Minister Krzysztof Skubiszewski reprezentuje rząd na nowojorskiej uroczystości podpisania końcowej deklaracji uczestników konferencji „2+4”. (Zob. 14 listopada 1990 i 17 czerwca 1991; traktat wejdzie w życie po zakończeniu procesu ratyfikacji, 14 marca 1991 r.)

13–16 września 1990

Wizyta sekretarza generalnego NATO Manfreda Wörnera w Polsce. M.in. przemawia na posiedzeniu wspólnym sejmowych i senackich komisji spraw zagranicznych i komisji obrony narodowej, zebranych w Sali Kolumnowej Sejmu. Zob. 19 listopada 1990.

14 września 1990

Przekazanie ambasadorowi ZSRR projektu układu w sprawie wyprowadzenia wojsk radzieckich z Polski.

18 września 1990

W siedzibie Prymasa Polski spotykają się: kardynał Józef Glemp, prezydent Wojciech Jaruzelski, marszałek sejmu Mikołaj Kozakiewicz, marszałek senatu Andrzej Stelmachowski, premier Tadeusz Mazowiecki, wicepremier i minister finansów Leszek Balcerowicz, wicepremier Jan Janowski, przewodniczący NSZZ „Solidarność” Lech Wałęsa, przewodniczący OKP Bronisław Geremek, przewodniczący PKLD Włodzimierz Cimoszewicz, przewodnicząca Poselskiego Klubu PUS Wiesława Ziółkowska, Anna Dynowska (posłanka reprezentująca SD), Jacek Kuroń (OKP), przewodniczący Klubu Poselskiego PSL Józef Zych, redaktor naczelny „Tygodnika Solidarność” Jarosław Kaczyński, szef Kancelarii Prezydenta gen. Michał Janiszewski. Dochodzi do porozumienia w sprawie wyborów prezydenckich (powszechnie, w grudniu 1990 r.). Jaruzelski zapowiada rezygnację (19 września prześle do łaski marszałkowskiej projekt ustawy o skróceniu kadencji prezydenta.

21 września 1990

Sejm uchwała skrócenie X kadencji Sejmu oraz kadencji Senatu i Prezydenta RP.

25–28 września 1990

Premier Tadeusz Mazowiecki składa wizytę w Hiszpanii.

29 września 1990

Zaczyna nadawać Radio Zet, łamiąc państwowy monopol informacyjny, bez państwowej koncesji, bez państwowej cenzury, finansowane ze środków otrzymanych z zagranicy. Ustawa znosząca monopol państwowy zostanie uchwalona rok później.

10–16 października 1990

Wizyta ministra Krzysztofa Skubiszewskiego w Moskwie (w ZSRR i w należącej do ZSRR Rosyjskiej Federacyjnej Socjalistycznej Republice Radzieckiej), w Białoruskiej Socjalistycznej Republice Radzieckiej i Ukraińskiej Socjalistycznej Republice Radzieckiej; z rządem radzieckim uzgodniono m.in. rozpoczęcie rokowań nad wycofaniem wojsk radzieckich z Polski i nad układem o nowych podstawach stosunków z ZSRR. Następuje ponadto podpisanie – z polskiej inicjatywy – pierwszej deklaracji polsko-rosyjskiej (sic) przez rządy RP i RFSRR.

11 października 1990

Prezes Rady Ministrów wydaje zarządzenie (nr 50) w sprawie wycofywania wojsk radzieckich stacjonujących w Polsce.

22–23 października 1990

Prezydent Argentyny Carlos Menem składa wizytę w Polsce.

2 listopada 1990

Zgromadzenie Północnoatlantyckie (NATO) przyznaje Polsce status tzw. delegata stowarzyszonego.

14 listopada 1990 – Podpisanie w Warszawie traktatu między Rzeczpospolitą Polską a RFN o potwierdzeniu istniejącej między nimi granicy. Zob. 12 września 1990, 17 czerwca 1991.

15 listopada 1990 – Pierwsza runda rokowań polsko-radzieckich w Moskwie (polski projekt układu) w sprawie wycofania wojsk radzieckich z Polski.

19 listopada 1990

[1] Rząd RP (współ z 22 rządami europejskimi) parafuje w Wiedniu układ o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie (CFE) oraz deklarację państw-

stron Układu Waszyngtońskiego (NATO) oraz państw-stron Układu Warszawskiego, że nie są już wrogami.

[2] Przedstawiciele 22 państw członków NATO albo organizacji Układu Warszawskiego, z udziałem Polski, wspólnie oświadczają, że „w rozpoczynającej się właśnie erze nowych stosunków europejskich nie są już przeciwnikami, będą budować nowe partnerstwo oraz że wyciągają do siebie nawzajem dłonie przyjaźni”.

21 listopada 1990

[1] Premier Tadeusz Mazowiecki podpisuje w Paryżu wespół z przedstawicielami pozostałych państw uczestniczących w KBWE Paryską Kartę Nowej Europy. Dodatkowy dokument ustanawia nowe instytucje KBWE i otwiera drogę do utworzenia OBWE.

[2] Premier Mazowiecki podpisuje (z pozostałymi sygnatariuszami) Traktat o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie, wynegocjowany w Wiedniu.

[3] Prasa polska informuje o wizycie (17–18 listopada) szefa CIA w Polsce.

22 listopada 1990

Premier Tadeusz Mazowiecki przemawia w Sejmie w związku z uchwałami paryskiej Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

25 listopada 1990

Lech Wałęsa uzyskuje największą, lecz niewystarczającą liczbę głosów w I turze wyborów prezydenckich.

26–29 listopada 1990

Delegacja Sejmu i Senatu uczestniczy w londyńskich obradach Zgromadzenia Północnoatlantyckiego (NATO), otrzymawszy status obserwatora. Dnia 29 listopada minister Krzysztof Skubiszewski zostaje pierwszym przedstawicielem rządu z Europy Środkowej i Wschodniej przemawiającym na obradach tego zgromadzenia.

30 listopada 1990

Przekazanie stronie radzieckiej polskiego projektu układu o tranzycie przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wojsk radzieckich wycofywanych z NRD, do podpisania po zawarciu układu o wycofaniu wojsk radzieckich z Polski.

9 grudnia 1990

Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej zostaje wybrany Lech Wałęsa.

13 grudnia 1990

Minister Krzysztof Skubiszewski odpowiada w Sejmie na interpelacje w sprawie wycofania wojsk radzieckich z Polski, oświadczając m.in.: „Intensywność

prowadzonych na przestrzeni ostatnich kilku miesięcy prac świadczy o dużej aktywności naszej polityki w sprawie wycofania wojsk radzieckich z Polski. (...) Rokowania rozpoczęte w listopadzie i grudniu będą kontynuowane (...)"

14 grudnia 1990

Premier Tadeusz Mazowiecki składa rezygnację. Sejm przyjmuje dymisję Rady Ministrów i powierza jej pełnienie obowiązków do czasu powołania nowego rządu.

22 grudnia 1990

[1] Lech Wałęsa obejmuje urząd Prezydenta Rzeczypospolitej po złożeniu konstytucyjnej przysięgi wobec Zgromadzenia Narodowego w sali posiedzeń Sejmu. [2] W godzinach popołudniowych na Zamku Królewskim w Warszawie odbywa się przekazanie insygniów prezydenckich – przechowywanych od 17 września 1939 r. do lipca 1945 r. przez rezydujące za granicą władze państwa polskiego, a po uznaniu przez wielkie mocarstwa rządu zaistniałego na terytorium Polski, przez prezydenta RP na wychodźstwie. Insygnia przekazuje b. Prezydent RP na wychodźstwie Ryszard Kaczorowski. Prezydent Rzeczypospolitej Wałęsa ogląda insygnia i chorągiew oraz słucha objaśnień b. prezydenta Kaczorowskiego. Uroczystości przewodniczy marszałek Senatu Stelmachowski. Obecny jest marszałek Sejmu, posłowie i senatorowie, członkowie Rady Ministrów, szefowie kancelarii i sześćdziesięciu członków władz emigracyjnych. Insygnia zostają włączone do zbiorów muzealnych Zamku Królewskiego w Warszawie. O trybie, miejscu przekazania i treści związanych z tym dokumentów oraz liście zdecydowali uprzednio marszałek Sejmu Mikołaj Kozakiewicz i marszałek Senatu Andrzej Stelmachowski, przy udziale szefów kancelarii Sejmu i Kancelarii Senatu. Organizację uroczystości zlecono Kancelarii Senatu i dyrekcji Zamku. Decyzje te zostały zaakceptowane przez wysłanników b. prezydenta Kaczorowskiego i jego samego przed jego przybyciem do Warszawy.

[3] Prezydent Wałęsa powołuje Jarosława Kaczyńskiego na stanowisko szefa Kancelarii Prezydenta. (Następcami Kaczyńskiego będą Janusz Ziółkowski, Tomasz Kwiatkowski i Stanisław Iwanicki.)

[4] Rzecznik MSZ składa oświadczenie w sprawie sytuacji w Panamie, pierwsze tego rodzaju oświadczenie w dziejach Polski. [5] Rozpoczynają się negocjacje w sprawie stowarzyszenia Polski ze Wspólnotami Europejskimi. (Zob. 19 grudnia 1991.)

5 stycznia 1991

Prezes Rady Ministrów Jan Krzysztof Bielecki składa w Sejmie oświadczenie w sprawie proponowanego składu rządu i programu prac rządu. Sejm powołuje rząd. W skład Rady Ministrów (12 stycznia 1991–23 grudnia 1991) wchodzi m.in.:

- minister spraw zagranicznych Krzysztof Skubiszewski,

- minister obrony narodowej wiceadm. Piotr Kołodziejczyk,
- minister spraw wewnętrznych Henryk Majewski,
- minister finansów Leszek Balcerowicz,
- minister współpracy gospodarczej z zagranicą Dariusz Ledworowski,
- kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu Andrzej Lipko,
- szef Urzędu Rady Ministrów Krzysztof Żabiński.

9–10 stycznia 1991

Minister Krzysztof Skubiszewski składa wizytę w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii.

13 stycznia 1991

[1] Marszałek Senatu Andrzej Stelmachowski z wizytą w Radzie Najwyższej Republiki Litewskiej.

[2] Radio i TV w Polsce informują o użyciu w Wilnie broni przez Armię Czerwoną w ataku na wieżę telewizyjną, bronioną przez studentów. Ginie 14 cywilów, ponad 600 osób rannych.

14 stycznia 1991

MSZ wyraża zgodę na utworzenie w Warszawie litewskiego ośrodka informacyjnego, a Komitet Obywatelski przy Lechu Wałęsie, kierowany przez Zdzisława Najdera, udostępnia Litwinom tymczasowe pomieszczenia w swoim biurze. (Zob. 21 stycznia 1991.)

17 stycznia 1991

[1] Minister transportu i gospodarki morskiej Ewaryst Waligórski tworzy Sztab Resortowy pod przewodnictwem podsekretarza stanu w Ministerstwie Transportu i Gospodarki Morskiej, Witolda Chodakiewicza, do koordynowania działań związanych z „tranzytem i wyprowadzaniem jednostek Armii Radzieckiej z Rzeczypospolitej Polskiej”.

[2] Minister Krzysztof Skubiszewski składa oświadczenie w związku z rozpoczęciem działań zbrojnych na froncie iracko--kuwejckim.

[3] Do Zatoki Perskiej płyną: okręt ratowniczy „Piast”, okręt sanitarno-ewakuacyjny „Wodnik” oraz grupa personelu medycznego wraz ze szpitalem polowym. (Zob. 22 maja 1992.)

21 stycznia 1991

[1] Ministrowie spraw zagranicznych Czechosłowacji, Polski i Węgier ogłaszają w imieniu swoich rządów zamiar rozwiązania Układu Warszawskiego na podstawie wspólnej decyzji jego stron w terminie do końca 1991 r.

[2] Ministrowie spraw zagranicznych Czechosłowacji, Polski i Węgier prowadzą konsultacje w sprawie stanowiska w sprawie nieprzyjaznej polityki ZSRR wobec Litwy.

23 stycznia 1991

Minister Krzysztof Skubiszewski składa oświadczenie w związku z irackimi atakami raketowymi na Izrael.

4–6 lutego 1991

Prezydent Lech Wałęsa składa wizyty we Włoszech i w Stolicy Apostolskiej.

12 lutego 1991

Prezydent Lech Wałęsa otrzymuje list od prezydenta Michaiła Gorbaczowa datowany „Luty 1991” (bez daty dziennej), wyrażający gotowość podjęcia kroków zmierzających do likwidacji wojskowych struktur Układu Warszawskiego i zakończenia tego procesu do 1 kwietnia 1991 r.

15 lutego 1991

Przywódcy Czechosłowacji, Polski i Węgier spotykają się w Wyszehradzie (w 1335 r. zjechali się tam królowie Czech, Polski i Węgier); rodzi się nowa forma współpracy w tym regionie – Grupa Wyszehradzka.

25 lutego 1991

Minister Krzysztof Skubiszewski i minister obrony narodowej wiceadm. Piotr Kołodziejczyk reprezentują rząd Bieleckiego na posiedzeniu Doradczego Komitetu Politycznego Układu Warszawskiego (Budapeszt). Podpisują protokół o uchyleniu porozumień wojskowych zawartych w ramach Układu Warszawskiego oraz o rozwiązaniu jego organów i struktur wojskowych. (Zob. 31 marca 1991.)

28 lutego – 1 marca 1991

Minister spraw zagranicznych ChRL Qian Qichen składa wizytę w Polsce.

7–8 marca 1991

Sekretarz generalny Unii Zachodnioeuropejskiej składa wizytę w Polsce.

12–13 marca 1991

Sekretarz generalny NATO i jego zastępca ds. Politycznych Gebhardt von Moltke uczestniczą w warszawskim seminarium nt. związków między NATO a bezpieczeństwem w Europie Środkowej.

13 marca 1991

Partia Centrum (bracia Jarosław i Lech Kaczyńscy) opowiada się za współpracą Polski z NATO.

14 marca 1991

Kolejne rozmowy z Klubem Paryskim; podpisanie „Oświadczenia w sprawie zadłużenia Polski w Klubie Paryskim”, postęp w korzystnym dla Polski regulowaniu długu zagranicznego. (Zob. 13 lutego 1990.)

15 marca 1991

Rada Ministrów odrzuca radziecki projekt traktatu o stosunkach radziecko-polskich jako godzący w suwerenność Rzeczypospolitej Polskiej.

20 marca 1991

Prezydent Lech Wałęsa z wizytą w USA. Przyjęcie wspólnej deklaracji o stosunkach między Rzeczpospolitą Polską a USA.

25 marca 1991

[1] Rząd Krzysztofa Bieleckiego składa w Międzynarodowym Funduszu Walutowym memorandum w sprawie reformy gospodarczej i średnioterminowych kierunków polityki gospodarczej w latach 1991–1993.

[2] Wicepremier i minister finansów Leszek Balcerowicz oraz prezes NBP Grzegorz Wojtowicz kierują list intencyjny do Michela Camdessus, MFW, w sprawie kredytowania.

27–29 marca 1991

Minister spraw zagranicznych Rumunii Adrian Năstase składa wizytę w Polsce.

31 marca 1991 – Rozwiązaniu ulegają (kończą działalność) wojskowe organy organizacji Układu Warszawskiego. (Zob. 1 lipca 1991.)

2–4 kwietnia 1991

Prezydent Lech Wałęsa składa wizytę w Komisji Wspólnot Europejskich, a następnie spotyka się z sekretarzem generalnym NATO Manfredem Wörnerem (3 kwietnia) i oświadcza: „Były to wstępne rozmowy. Będzie ich więcej, bo pragniemy jednej, bezpiecznej Europy, a jej gwarancje znajdują się w NATO”. (Zob. 3 lipca 1991.)

3–4 kwietnia 1991

Premier Krzysztof Bielecki składa wizytę w ZSRR. Rozmawia o wycofaniu wojsk ZSRR z Polski, tranzycie przez Polskę wojsk ZSRR wycofywanych z terytorium b. NRD oraz o stosunkach gospodarczych.

9 kwietnia 1991

[1] Rozpoczęcie procesu wycofywania wojsk radzieckich w następstwie rozwiązania wojskowych organów Układu Warszawskiego. Jednostka wojsk raketowych (garnizon Borne Sulinowo) opuszcza terytorium Polski. (Zob. 17 września 1993.) [2] [2] Prezydent Lech Wałęsa i premier Krzysztof Bielecki składają wizytę we Francji. Podpisanie Traktatu o przyjaźni i solidarności między Rzeczpospolitą Polską i Republiką Francuską.

21 kwietnia 1991

[1] Rząd RP i członkowie Klubu Paryskiego podpisują umowę o 50-procentowej redukcji polskiego długu, jego restrukturyzacji i spłatach. (Zob. 13 lutego 1990.) [2] Rozpoczęcie w Warszawie negocjacji w sprawie zawarcia traktatu o podstawach dobrosąsiedzkich stosunków między RP a ZSRR.

24–26 kwietnia 1991

Prezydent Lech Wałęsa składa wizytę państwową w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii.

3 maja 1991

Przywrócenie stosunków dyplomatycznych między Polską a Paragwajem.

4–10 maja 1991

Minister Krzysztof Skubiszewski składa wizyty w Tajlandii, Australii i Nowej Zelandii.

11 maja 1991

Rządy USA i RFN występują z planem pogłębienia kontaktów NATO z państwami Europy Środkowo-Wschodniej.

20–22 maja 1991

Prezydent Lech Wałęsa składa wizytę w Izraelu. Przemawia w Knesecie. Podpisanie umowy o handlu i współpracy gospodarczej oraz umowy o współpracy kulturalnej, naukowej i oświatowej.

28 maja – 7 czerwca 1991

Symposium nt. dziedzictwa kulturalnego państw KBWE w Krakowie. Przyjęcie dokumentu odzwierciedlającego zmiany ustrojowe i międzynarodowe.

1–9 czerwca 1991

Papież Jan Paweł II składa wizytę w Polsce (czwarta pielgrzymka w Polsce, pierwsza po wyborach 1989 r.).

4 czerwca 1991

Rząd RP zawiera porozumienie o partnerstwie z OECD, prowadzące do członkostwa. (Zob. 22 listopada 1996.)

7 czerwca 1991

Rada Północnoatlantycka (NATO) przyjmuje oświadczenie o partnerstwie z państwami Europy Środkowo-Wschodniej. „(...) jesteśmy absolutnie przekonani, że nasz Sojusz w pełni przyczyni się do budowy stabilnego i trwałego pokoju oraz bezpieczeństwa wszystkich krajów europejskich. Zapraszamy wszystkie państwa europejskie, aby przyłączyły się do nas w realizacji tych wspólnych celów”.

12–13 czerwca 1991

Minister spraw zagranicznych Węgier Géza Jeszenszky z wizytą w Polsce.

12–14 czerwca 1991

Premier Łotwy Ivars Godmanis składa wizytę w Polsce. Podpisanie deklaracji o polsko-łotewskiej przyjaźni i współpracy.

17 czerwca 1991

Podpisanie w Bonn Traktatu między Rzeczpospolitą Polską i RFN o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy oraz innych umów (wymiana młodzieży, współpraca pograniczna). Wymiana listów między ministrami spraw zagranicznych.

20–25 czerwca 1991

Premier Krzysztof Bielecki składa wizytę w Republice Korei oraz w Japonii.

27 czerwca 1991

Minister Krzysztof Skubiszewski przedstawia Sejmowi informację rządu o polityce zagranicznej.

28 czerwca 1991 – Przystaje istnieć RWPG.

1 lipca 1991]

]]]Prezydent Lech Wałęsa podpisuje w trakcie praskiego spotkania Doradczego Komitetu Politycznego Państw-Stron Układu Warszawskiego protokół o utracie mocy Układu o Przyjaźni, Współpracy i Pomocy Wzajemnej podpisanego 14 maja 1955 r. oraz protokołu o przedłużeniu mocy jego obowiązywania z 26 kwietnia 1986 r. Rozwiązanie Układu Warszawskiego.

2 lipca 1991

Prezydent Lech Wałęsa składa wizytę w Królestwie Belgii.

3 lipca 1991

Prezydent Lech Wałęsa odwiedza Kwaterę Główną NATO, gdzie oświadcza: „Rzeczpospolita Polska podziela credo i podziela także cele polityczne Sojuszu Północnoatlantyckiego. Chcemy partnerstwa z Sojuszem i zakładamy dalszy rozwój współpracy. (...) Naszym celem jest integracja z Europą”.

17 lipca 1991

Podpisanie porozumienia RP–USA o 70-procentowej redukcji polskiego zadłużenia.

13–16 sierpnia 1991

Jan Paweł II w Polsce, przewodniczy obchodom 6. Światowego Dnia Młodzieży w Częstochowie. Media poruszają temat finansowania wizyty. Papież ogranicza jej część nieoficjalną.

19–20 sierpnia 1991

Pucz w Moskwie, konfuzja w Warszawie, prezydent Lech Wałęsa zasięga opinii Wojciecha Jaruzelskiego i Czesława Kiszczaka w sprawie sytuacji w Federacji Rosyjskiej. Wałęsa wyraża się z uznaniem o Borysie Jelcynie. Minister Krzysztof Skubiszewski powie potem w Sejmie, że w trzy tygodnie po puczcu Janajewa prezydent Jelcyn z wdzięcznością publicznie wspominał ówczesny kontakt z Wałęsą i polskie poparcie.

26 sierpnia 1991

Rzeczpospolita Polska wita odzyskanie niepodległości przez Litwę – deklaracja gotowości nawiązania (także z Estonią i Łotwą) „normalnych stosunków międzypaństwowych”; nawiązanie stosunków dyplomatycznych nastąpi z dniem 5 września.

28 sierpnia 1991

Minister Krzysztof Skubiszewski kieruje notą do ministra spraw zagranicznych Estonii (porozumienie w drodze wymiany not o wznowieniu stosunków dyplomatycznych; nota estońska z dnia 2 września).

29 sierpnia 1991

Powstaje Trójkąt Weimarski. We „wspólnym oświadczeniu ministrów spraw zagranicznych Francji, Niemiec i Polski w sprawie przyszłości Europy” czytamy m.in.: „Europa znajduje się w punkcie zwrotnym swojej historii. Jej narody i państwa wkroczyły na drogę prowadzącą ku nowym formom współżycia. Jesteśmy świadomi, że Polacy, Niemcy i Francuzi są w sposób szczególnie odpowiedzialni za sprawę wypracowania w Europie takich form dobrosąsiedztwa, które sprawdzą się w przyszłości. Stoimy przed niepowtarzalną

szansą budowy nowej Europy, za którą wszyscy ponosimy odpowiedzialność, w duchu ludzkiej solidarności, świadomi splatania się naszych losów, opierając się na dziedzictwie wspólnych wartości. Naturalne dążenie wszystkich narodów do demokracji, dobrobytu i bezpieczeństwa może zostać trwale urzeczywistnione jedynie dzięki wspólnemu wysiłkowi całej Europy”.

3 września 1991

Rzeczpospolita Polska uznaje niepodległe państwo białoruskie, które 17 września przybiera nazwę Republika Białoruś.

9–13 września 1991 Wizyta premiera Bieleckiego w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Premier mówi o Polsce jako przyszłym państwie członkowskim NATO.

16 września 1991

Rozpoczyna działalność instytucja o nazwie Wojskowe Służby Informacyjne (WSI), jako wynik bezweryfikacyjnego połączenia kontrwywiadu wojskowego (Wojskowa Służba Wewnętrzna jako następcą Informacji Wojskowej) i wywiadu wojskowego (Zarząd II; nazwa budząca skojarzenia z przedwojenną „dwójką”). Ustawa o WSI pojawi się dopiero w 2003 r.

6 października 1991

Rząd Krzysztofa Bieleckiego zawiera układ z Czeską i Słowacką Republiką Federacyjną o dobrym sąsiedztwie, solidarności i przyjacielskiej współpracy.

10 października 1991

Premier Białorusi Wiczesław Kiebicz z wizytą w Warszawie. Podpisanie Deklaracji o dobrym sąsiedztwie i współpracy oraz umowy o współpracy i handlu.

11 października 1991

Zawarcie Traktatu o przyjaźni i współpracy między Rzeczpospolitą Polską i Republiką Włoską.

14 października 1991

Wprowadzenie systemu pełzającej dewaluacji złotego. (Zob. 26 lutego 1992.)

26 października 1991

Minister Krzysztof Skubiszewski parafuje umowę polsko-radziecką w sprawie wycofania wojsk radzieckich z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. (Zob. 22 maja 1992.)

27 października 1991

Wybory do Sejmu (pierwsze w pełni demokratyczne). Wybory do Senatu.

8 listopada 1991

Podczas szczytu NATO w Rzymie omawiana jest propozycja powołania Północnoatlantyckiej Rady Współpracy (North Atlantic Cooperation Council, NACC). Rada ma być formą współdziałania NATO i państw Europy Środkowej i Wschodniej. (Pierwsze posiedzenie Rady – 20 grudnia).

20 listopada 1991

Podpisanie umowy z rządem Estonii o handlu i współpracy gospodarczej.

25 listopada 1991

Pierwsze posiedzenie Sejmu I kadencji. Na marszałka Sejmu zostaje wybrany b. więzień polityczny, profesor prawa Wiesław Chrzanowski (prezes Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego). Szefem Kancelarii Sejmu pozostaje Ryszard Stemplowski.

26 listopada 1991

[1] Pierwsze posiedzenie Senatu II kadencji. Na marszałka Senatu zostaje wybrany August Chełkowski (Akcja Wyborcza Solidarność). Szefem Kancelarii Senatu pozostaje Wojciech Sawicki.

[2] Rzeczpospolita Polska staje się członkiem Rady Europy. (Zob. 2 grudnia 1991.)

[3] W dzień po referendum ukraińskim Rzeczpospolita Polska jako pierwsze państwo na świecie uznaje Republikę Ukrainy. Sejm jednomyślnie przyjmuje uchwałę, witającą ukraińską deklarację niepodległości z 24 sierpnia 1991 r. Już we wrześniu rządy obydwu państw ustanowiły specjalnych wysłanników.

5 grudnia 1991

Premier Krzysztof Bielecki podaje się do dymisji. Sejm przyjmuje dymisję rządu i powierza Radzie Ministrów pełnienie obowiązków do czasu powołania nowego rządu.

6 grudnia 1991

Prezydent Lech Wałęsa powołuje Jana Olszewskiego na prezesa Rady Ministrów.

8 grudnia 1991

Prezydent Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej Leonid Krawczuk, prezydent Rosyjskiej Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej Borys Jelcyn oraz przewodniczący Rady Najwyższej Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej Stanisław Szuszkiewicz podpisują w miejscowości Wiskule (w białoruskiej części Puszczy Białowieskiej, kilka kilometrów od

granicy z Polską) porozumienie prowadzące do utworzenia Wspólnoty Niepodległych Państw w miejsce ZSRR.

9 grudnia 1991

[1] „Trybuna Ludu”: „W Puszczy Białowieskiej pogrzebano Związek Radziecki”. „Gazeta Wyborcza” publikuje korespondencję z Moskwy: „Stała się rzecz niebezpieczna i niedobra”. „Rzeczpospolita” dynamicznie milczy.

[2] Minister Krzysztof Skubiszewski zapytany przez dziennikarzy o rozpad ZSRR odpowiada: „Jaki rozpad?”.

13 grudnia 1991

Prezydent Lech Wałęsa wydaje zarządzenie w sprawie składu oraz zasad i trybu działania Komitetu Obrony Kraju oraz zakresu działania Biura Bezpieczeństwa Narodowego (BBN).

18 grudnia 1991

Sejm podejmuje uchwałę w sprawie zakończenia działalności przez Radę Narodową Rzeczypospolitej Polskiej w Londynie.

19 grudnia 1991

Wiceprezes Rady Ministrów i minister finansów Leszek Balcerowicz podpisuje umowę o stowarzyszeniu Polski z Europejską Wspólnotą Gospodarczą – Układ Europejski (wejdzie w życie 1 lutego 1994 r.). Ponadto podpisuje umowę regulującą stosunki handlowe w okresie do czasu wejścia w życie Układu, otwierając polską gospodarkę. (Zob. 1 lutego 1994.)

20 grudnia 1991

Polska uczestniczy w inauguracyjnym posiedzeniu Północnoatlantyckiej Rady Współpracy (NACC) jako jej członek wraz z 16 członkami NATO i 8 innymi krajami Europy Środkowej i Wschodniej. (Zob. 10 marca 1992.)

21 grudnia 1991

Premier Jan Olszewski przedstawia w Sejmie program działania Rady Ministrów i wnosi o jej powołanie. „Dzisiaj naród oczekuje od nas odpowiedzi na pytanie: kiedy skończy się w Polsce komunizm? Chciałbym, aby powołanie przez Wysoki Sejm proponowanego przeze mnie rządu oznaczało początek końca komunizmu w naszej Ojczyźnie”. Sejm powołuje Radę Ministrów.

W skład Rady Ministrów (23 grudnia 1991–10 lipca 1992) wchodzi m.in.:

- minister spraw zagranicznych Krzysztof Skubiszewski,
- minister obrony narodowej Jan Parys (do 23 maja 1992),
- minister spraw wewnętrznych Antoni Macierewicz (do 20 czerwca 1992),
- minister finansów Karol Lutkowski (do 28 lutego 1992), Andrzej Olechowski,
- minister współpracy gospodarczej z zagranicą Adam Głapiński,

- kierownik Ministerstwa Przekształceń Własnościowych Tomasz Gruszecki,
- szef Urzędu Rady Ministrów Wojciech Włodarczyk (do 20 czerwca 1992).

25 grudnia 1991

ZSRR przestaje istnieć wskutek samorozwiązania. Państwo sukcesyjne: Federacja Rosyjska.

27 grudnia 1991

[1] Minister spraw zagranicznych RP informuje ministra spraw zagranicznych Republiki Ukrainy o gotowości nawiązania stosunków dyplomatycznych (pozytywna odpowiedź ukraińska z 4 stycznia 1992 r.).

[2] Rzeczpospolita Polska jako pierwsze państwo uznała Republikę Białoruś. Rada Ministrów przyjmuje uchwałę w sprawie uznania przez Rzeczpospolitą Polską

Republiki Armenii, Republiki Azerbejdżanu, Republiki Białorusi, Federacji Rosyjskiej, Republiki Kazachstanu, Republiki Kirgiskiej, Republiki Mołdowy, Republiki Tadżykistanu, Turkmenistanu i Republiki Uzbekistanu.

31 grudnia 1991

Minister Jan Parys, zgodnie z zasadami konstytucyjnej („cywilnej”) kontroli nad wojskiem, przenosi w stan spoczynku wiceadm. Piotra Kołodziejczyka, który wcześniej dawał publicznie do zrozumienia, że wojsko może źle zareagować na powołanie cywilnego ministra obrony. (Zob. 23 maja 1992.)